Број 173. У Новом Саду у среду 1. августа 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за цела године 2 круне, за целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Накнадни избори у Србији.

Свршили су се и накнадни избори у Србији. Фузионаши, радикали и напредњаци, добили су 27, чисти радикали 9, а либерали ни једног посланика. Према томе имаће фузионаши: 110 посланика (међу овима је 86 радикала и 26 напредњака), чистих радикала има 14, а либерала 6.

Либерали при накнадним изборима нису помагали самосталне радикале, јер радикали нису хтели с њима да улазе ни у какву заједницу, нити да им чине уступке. Либерали су гласали сами за себе и свугде остали у великој мањини.

Прво, што упада у очи, то је огроман број радикала. Према овом резултату либералне и напредњачке странке управо и нема у Србији. Србија је може се казати радикална, већма но пре. И то после оних ужасних гоњења и после ивандањског атентата против радикалне странке. И после проту-радикалне фузије напредњака и либерала под Владаном! А још пре године дана владало је уверење, да су радикали у Србији, скрхани!

Бадава! И опет се показало, да никаква сила не може да убије популарност једне странке, док та странка ту своју популарност сама не убије. Хоће ли радикална странка извући наук из овога?!

Радикали, који су створили фузију, победили су. Не требају им самосталне радикали, не требају им либерали, не требају им чак ни фузионаши напредњаци. Кад се све ове три странке склопе, још су увек мале, незнатне, сачињавају ни около трећине. Дакле: сјајна победа или бар изгледа тако.

Јер радикали фузионаши били би много јачи, да их је мање. Да их буде што више, они су морали да увуку у своје редове многога радикала, који није баш чист фузионаш. Па да и нема међу њима нечистих фузионаша, они би се цепали, чим их је толико, да не превазе од опозиције. Али ће се цепати још већма, јер су сами увукли „нечисте фузионаше“.

Колико ми познајемо прилике, тек ће на скупштини почети право пречишћавање и тек ће тамо избити на површину: ко је какав? Јер фузија је склопљена на врло слабој основи. Склопљена је, да се изведе устав. То је веома растегљив појам. Како ко замишља слободу штампе, зборова, општинску самоуправу и т. д. то ће се тек показати.

Да напредњаци све то друкче замишљају но радикали, јасно је. А да ће сами радикали, који су ушли у фузију бити у многоме разна мишљења и то стоји.

Али ту је партијска дисциплина?! То је баш оно, што ће се показати. Напредњаци су незадовољни. Они нису добили онај број, који им је обећан. Просто није ишло. Ал ишло не ишло, они се не срде. И гледаће да створе што назадније установе, под јер напредним установама, они ће се губити све јаче. То је та борба, која је у изгледу.

Један су успех до сад ипак постигли напредњаци. А тај је, да су створили јаки јаз између чистих радикала и радикала фузионаша. Да се тај јаз појача, на томе ће радити и даље и то преко „Дневника“.

Ако „Дневник“ продужи како је почео, ствар ће бити брзо свршена. Узмите само његове чланке А има их у њему од 2 руке.

У своме 85. броју донео је „Дневник“ 2 чланка. „Радикали у искушењу“ и „Уљези“. Онај чланак о „Уљезима“ пун је суровости према чистим радикалима. Зашто? Зар зато, што не обожавају напредњаке? Тај чланак, који стоји у отвореној противности са првим чланком, хоће да натера воду тамо, где је напредњаци хоће. По њима не сме бити, да радикали фузионаши иоле симпатишу са чистим радикалима. Они не смеју имати никаква додира. Чисти радикали нападају се већма но либерали, они морају бити највећи противници фузионашким радикалима.

Да дође до те поцепаности управо до непомирљивости, на томе се ради.

Но да се и опет зауставимо на томе, да споразумни радикали улазе у скупштину у огромној већини. Они ће понети одговорност за све... Народ је гласао за њих, што им је још увек веровао... Не оправдају ли поверење, нек знају, да се народно поверење не може укувати у шећер или у со, па да траје више година... Оно не траје дуго и треба га поново заслужити. А ако се народ још једном превари, шта ће онда бити од Србије?

»Нема новаца.«

VII.

Рекао сам шта је радио С. Стратимировић са закључцима темишварског сабора, сетимо се шта се догађало са ученим Јованом Рајићем за митрополита Јована Ђорђевића, сетимо се шта се догађало са ученим Лукијаном Мушицким за време С. Стратимировића, кога наши клерикалци још и „великим“ зову. Сетимо се других који су све били, само не они који унапређују цркву и школу српску. Та сетимо се шта оно би оној депутацији некадашњих ђака новосадске гимназије, која је са молбом дошла садашњем патријарху Георгију да он као српски патријарх и врховни патрон новосадске гимназије приложи штогод на зидање нове зграде гимназији новосадској?! Кад сравнимо ово, шта је рекао патријарх Георгије т. ј. да неда ништа, са оним што је рекао пок. архиепископ Хајнald, онда видимо како наша јерархија не схваћа свој положај! Шта више смемо тврдити, да је патријарх Георгије издао наредбу свима манастирским настојатељима, да нико на зидање нове гимназије неприлаже ни потуре, *јер као што се знаде, ни један наш манастир није ни потуре приложио на зидање гимназије новосадске!*

Овај факт остављам на „благоје расуждениje“ г. Ђ. Магарашевићу, који је лане написао читаву књигу, хвалећи и преузносећи дела што их је починио на пољу просвете данашњи патријарх Георгије! Кад сам ту књигу лане прочитао, увидео сам, да је код нас византинизам у пуном јеку, ма да је византијска царевина пропала са падом Цариграда још године 1453. Шта пак византинизам значи, остављам и писцу те књиге и мојим читаоцима, нека траже у каквом речнику.

Наша јерархија, у опште узевши, противна је српској школи и просвети, и место да то отворено призна она се сакрива за фразу — „нема новаца“, а међутим из досадањег разлагања види се, да се хотимице иде затим да новаца фактично небуде!

VIII.

Може бити да ће ми се замерити што ја толико нападам калуђере и јерархију и

ПОДЛИСТАК.

ДЕВОЈКА И МЛАДИ ГОСПОДИН.

Кад је златокоса мала девојка од шеснаест година дошла у варош, беше она веома мила, али — помало и кокетна лица. Нећу да вам кажем, како се звала и откуд је дошла, јер ни сама не знам. Доста то, да се ова мала девојана, кад је дошла у варош, спочетка веома чудила, како је ту много кућа и света, и у великој својој забуни овако је говорила у себи:

— И сад како да погодим, које је међу овим силним кућама она, где ја имам посла?

Али уједаред види мало даље једног младог господина, на којем беше одело од самог злата и драгог камења. И како је имао лук на рамену, мислила је, да је то зацело какав војвода, који је пошао у лов. И он погледа на малу девојку, па се насмеши. Видело се на њему, да би јој радо био на помоћи. И девојка се охрабри, те стидљиво рече:

— Опростите, млади господине! Ви сте, је л' те, одавде?

— Драго дете — одговори јој млади човек — ја сам код куће у свакој вароши.

— А у овој вароши, где смо сад, познајете ли ту много људи?

— Ту исто тако, као и свугде, познајем сваког.

— Онда би ваљда знали да ми покажете где станују они људи, које ваља да походим одма чим сам амо стигла. Јер то ми је препоручила моја кума, која уме да дели веома добре савете, јер знате, моја кума је вила.

— Дабогме, да бих знао да ти покажем.

— О, како ми је мило, млади господине! Па онда би ми прво и прво могли да кажете, где станује Сан?

А млади господин јој одговори:

— Код мене, драга моја.

— Како сам срећна, што сам се с вами нашла! — рече девојче пљеснувши рукама... Па ви ћете ваљда знати и то, где станује Нада?

— Код мене!

— Чудновато! А Радост?

— Код мене!

— Дивота! А Срећа?

— Код мене!

— Изврсно!

И мало девојче једва је могло собом да влада од радости и радо би похитало у кућу младог господина. Зацело да има какве сјајне дворе, кад тако отмен свет у њима станује.

И како је ишла поред младог господина, поново га ослови, али сад мало несташније:

— Али, млади господине, моја ми кума рече, да не походим само те људе, којима ме ви сад водите. Она је споменула и друге, који у мање љубазни, али које овде, као што ми се чини, опет свако треба да познаје. Можда би ми знали показати и њихове станове?

— Дабогме, да знам.

— Но, па реците ми, млади господине, где седи Ћуд?

А млади господин јој рече:

— Код мене!

— Доиста је срећа за ме, што сам баш на вас наишла! — рече младо девојче, које међу тим сад не хтеде да пљесне рукама.. А где станује Туга?

— Код мене!

— А Страх?

— Код мене!

— А Срдња?

— Код мене!

— А Очајање?

— Код мене!

И мало девојче се мало уплаши, те зачуђено погледа у младог господина и рече:

— Чудновато доиста, да сви ови људи станују код вас, а тако се разликују једни од других!

А млади јој господин овако рече:

— Нема ту богме ничег чудноватог.

— А зашто? пита девојче.

— Зато, што сам ја Бог љубави!

Превео З. В.

њих једино одговорне чиним, што су наше просветне прилике лоше. Та, ми имамо автономију и у њојзи врховну власт, саборски одбор, који ведри и облачи у оквиру те автономије! До душе тако је, али поред свију лепих параграфа у саборском устројству о делокругу саборског одбора, ипак бива у оквиру наше автономије онако, *како и шта хоће јерархија виши и нижи калуђери!*

На манастирским рачунима показао сам, како су наши калуђери свемоћни а у извештају о народним фондовима што их издаје саборски одбор сваке године види се, да је наша јерархија свемоћна, само на жалост не, чинећи добра дела, која би била бериметна и по српски православни народ, него у расипању и трошењу на чисто личне калуђерске цељи. Зида се резиденција у Карловци а сабор се за то и не пита! Зида се резиденција у Будимпешти за владику, чија дијецеза нема ни толико душа, колико н. пр. новосадски протопопијат! Зида се неки летњиковац том истом владици у Сентандрији. Зида се резиденција и летњиковац владици бачком — и све се то ради без питања сабора, и троше на то стотине хиљада! Оне пак друге трошкове који иду у хиљаде нећу ни да спомињем н. пр. што се тиче оправака појединих владичанских резиденција, на чије се оправке годишње хиљаде троше и т. д. и т. д. и за све то има се новаца; за школу пак и њезино унапређење: „нема новаца“. Ту мислимо школу световног значаја, јер за богословију увек има, ма да краљевски рескрипт од 10. августа 1868. не прави никакве разлике између богословије и осталих школа световног значаја. Краљевски рескрипт одређује, по једну штипендију за оне, који хоће да се спреме за професоре на богословији, гимназијама и препарандијама; па ипак до данас и данас дају се само онима штипендије из народних фондова, који се спремају за професоре богословије, а за подмладак професора гимназијских и препарандских, наши позвани фактори ни мало се не брину. Та, да се само почне пречишћавати и да се позову патронати гимназија у Срем. Карловци и у Новом Саду, да оне професоре који су прешли преко 30 година службе, морају ставити у пензију, ми не би имали кандидата, којима би могли попунити упражњена места! Но да ли то може тако остати да у нас професор, који је навршио четрдесет прву годину службе, други један са свим оболео и ороиуо и т. д. не иде у пензију! А зашто је тако? Опет — „нема новаца“.

IX.

Као оно што је архимандрит И. Руварац недавно у манастиру Гргетегу говорио и на срце метнуо својој братији, да се препороде и духом обнове и своју беседу завршио речима: „Аманет вам ова моја реч!“ то исто и ја са овог места поручујем јерархији, нека се једном отресе средњевековних назора и мисли, т. ј. нека својски пригрли и српску православну школу! Нека зна наша јерархија, да се поткопава темељ и православној цркви у овим крајевима, ако пусти да пропадају и пропадну српске православне школе! Нека се сети наша јерархија, да ће на њу пасти клетва, и да ће она бити једино крива, ако се временом српски православни народ у Угарској у опште онако прореди, као што је данас проређен у будимској епархији, у којој би број Срба и данас много већи био, да је наша јерархија обраћала више пажње и српској православној школи у тим крајевима.

Српска православна школа у опште у овим крајевима треба издашне помоћи, и то новчане, јер за сваку установу у људском друштву треба новаца. У овим чланцима пак показао сам да у нас новаца може бити, и да је једино јерархија позвана, да начини реда без којега нема напретка т. ј. да јерархија силом своје власти прекине са расипањем и арчењем, које у нашим манастирима траје већ више стотина година. Не буде ли се пак наша јерархија умела или хтела узвисити, те да са висине погледа у будућност српског православног народа, која ће бити врло жалосна, ако овако и даље остане, онда на њену душу грех, што ће и по крајевима јужне Угарске опадати и пропадати српски православни народ и да ће голи зидови пусте православне цркве сведочити, да га је ту некада, у већем броју било са свим онако, као што данас шест православних цркава у Сентандрији и по осталим горњим местима сведоче, да је и тамо некада православно Српство многобројније било.

До таквих ћемо дабогме жалосних резултата зацело доћи, ако се што скорије фраза; „нема новаца“ не преобрази у: „ево новаца“, а то ће бити по најпре онда, кад на шој јерархији буде воља, да се српске православне школе, па дакле и православно Српство у овим крајевима спасе и унапреди.

Нови Сад, 31. јула.

„Браник у делиријуму. „Браник“ је дошао већ ван себе. Часна дружина око „Браника“ мислила је, да ће бити у стању спречити вел. бечкеречки збор за сазив сабора, чим изјави, да не може учествовати у том збору. Испрва је писао „Браник“: „Почело се без нас“, но кад виде, да то није довољно. он је изналазио све нове и нове разлоге, чак и противуслове док се није толико заплео да већ не зна шта говори. Измишљава, подмеће, сикће, денунцира. Уобразио је себи, ако се одржи вел. бечкеречки збор, да ће му бити крај, јер је видио потписе либерала под тим позивом, и ако их се сад одриче, а уверен је да ће се на вел. бечкеречком збору показати, да је часна и искрена дружина око „Браника“ сама, без странке. И то је довело „Браник“ до делиријума.

У најновијем броју своме говори „Браник“ (бајаги из Будимпеште) да би радикали данас постали присталице патријарха Георгија, „да им пружи само руку. Али не руку, само прст да им пружи, они би счепали целу руку“. (Види се, како човек суди по себи. Радикална странка хвала Богу нема још тога богатог „искуства“, као часна дружина око „Браника“.)

Још доноси „Браник“, како нема одушевљења народног за велико бечкеречки збор. Јер да га има каже, зар би ишао др. Гаврила по околини вел. бечкеречкој да позива народ на збор. И не би и у Новом Саду ишли да зову људе на збор... Дакле „Браник“ је извукао тешку батерију, да докаже народно неодушевљене за вел. бечкеречки збор. И како се у Вел. Бечкереку држи, да ће ствар узети „други правац“ и како изгледа да збор неће бити јако посећен. Уједно се вели да радикали на **првој тајној конференцији** коју су имали у Вел. Бечкереку, са др. Мушицким нису усвојили мишлење др. Мите Мушицког. То је скроз неистина. А ту лаж измислио је „Браник“ само зато да може говорити о **тајној** конференцији радикала. Зар кад се састане неколико људи те говоре о јавним стварима, зар је то одмах тајна конференција? Изволи видети велико-бечкеречка полицијо, шта се код вас ради! Ах, да хоће да затворе све оне који су учествовали у оној тајној конференцији, или бар забрани збор, дружини око „Браника“ било би лакше. Јер не би морали да се замере народу што не смеју на збор, а не би се замерили ни патријарху Георгију што неће даље морати писати против збора, јер је патријарх Георгије сигурно пружио дружини око „Браника“ бар мали прст. Та не само што су му ухватили целу руку, но су му пали већ пред ноге.

И још има у „Бранику“ како се „пре неколико недеља озбиљно намеравало од стране владе, још у течају идућег месеца учинити расположење ради сазива црквеног народног сабора нашег.“ И највећма се зачудио како су радикали могли то прокљувити, те брже боље дај автономни збор, како би после изгледало, да се то збило од страхоте радикала и садањег шефа њиног.“

Ово је измишљено, да се упозори влада, да нипошто не зове сабор, јер би изгледало, да је морала сазвати сабор од страха и т. д. Има ли икога, коме још није јасно, да искусна дружина око „Браника“ ради свим силама против збора и сабора, јер се боји, да ни један од те часне дружине не би видео тог сабора. А ако они неће и даље водити велику реч, не треба ни сабора ни автономије... Ако икада, данас се „Браник“ у свом делиријуму избрбљао.

Но, све му је узалуд. Што није могао постићи патријарх Георгије Бранковић сам, то неће моћи ни са дружином „Браниковом“, ма како била она „искусна“, и ма да га данас већ без икаква стида отворено помаже.

Ако су се чланови дружине око „Браника“ проиграли, чак и у рођеној својој странци, није им нико крив. Било је, да су и други људи осетили, да им је прошло време. Тако н. пр. у своје време код Чеха Ригер. Али се мирно повукао, стао је у страну да чека своје време ако га дочека, а није хтео денунцирањем да се одржи, нити је као пуст војевао против народних светиња.

Али Ригер и „искусна“ дружина око „Браника“?! Смутљивци и денунцијанти и — частан политичар? Онако срамно и јадно као што ће „искусна“ дружина око „Браника“ завршити своју политичку каријеру, нису је завршили на целом свету политичари, који су некада били доста виђени у народу.

Политички преглед.

Санкцијонисан закон У прошлу суботу је објавио званични лист угарске владе, да је краљ санкцијонисао закон о инкомпатибилитету. Закон је санкционисан с клаузулом, да ступа у живот оног дана, када буде отворен нов земаљски сабор. Стари пак закон од 1875. губи тога дана своју важност.

Накнадни избори у Србији. При јучерашњем, поновљеном, избору у вароши Београду, учествовао је 3101 бирач а при прошлом 2005, дакле свега 1096 гласача више. Овај вишак учешћа ишао је у прилог листи споразумној са 847 и самосталној са 543 гласа, а либерална листа добила је мање 294 гласа. Учешће у пет округа, који су имали накнадно да бирају, било је представљено сада са 56.315 гласова према 57.476 гласова, дакле за 1.161 глас мање. — У београдском, ваљевском, подринском, смедеревском и ужичком гласало је при првим изборима за споразумну листу 24.257, а 29. јула 24.199; за самосталне радикале пређе 22.513, а јуче 23.189, а за либералну листу пређе 10.703, а јуче 8.927 гласача.

Судски претрес против Сарафова и другова му. Пред софијским поротним судом отпочео је претрес против Сарафова и другова његових. Борис Сарафов и Софрон Стојанов оптужују се због убиства Фитовскога, а Владислав Ковачев и Димитрије Тролев, због убиства Михајљанова. Оптужба је врло опширна. У њој се тврди, да је Сарафов убицу Фитовскога, на две недеље пре извршења убиства, позвао к себи у Софију, те му је дао сва потребна упутства и снабдео га са пасошем за Букурешт. Оптужба се позива на 27 сведока. Браниоца има 17. Поротни суд састављен је из два грађана и два ратара. Јако је пало у очи, кад је при извлачењу поротника државни тужилац одбио, да бивши министар правде Орошаков (чије је име било извучено) буде поротник у овој расправи. А свој поступак растумачио је тиме, што је Орошаков на народном збору говорио у корист мађедонског комитеа. Улице око суднице све су празне, а и судска дворана је само у полу пуна.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглези су постали и опет врло штедљиви у вестима са бојишта. Јављају само толико, да су Бури и опет заробили једну извидницу енглеску. Осим тога заробили су и до 15 Бура, који су се били предали Енглезима и добили од Енглеза оружје, да могу бранити своју марву. Све те заробљене Буре ставили су Бури пред свој ратни суд и под председништвом Де-

ветовим четворицу су осудили на смрт и стрељали.

Из Лондона је стигла вест, да је енглески министар-председник Солсбери одлучио, да поднесе оставку на председништву. Наводи се, како га је на то навела његова дубока старост. Солсбери је то своје решење саопштио већ и краљу. — Но биће, да су недаће на бојишту у јужној Африци, довеле Солсберија до тога, да са својим друговима поднесе оставку. За наследника Солсберијева спомиње се девиљсирски херцег.

Независност Бугарске. Некоји будимпештански листови доносе: Бугарска је платила Турској рату од 200 хиљада турских фунти, коју плаћа Турској као вазална држава. Но уједно је изјавила да јој тај данак више плаћати неће. Речени листови тврде да је Бугарска то учинила под заштитом Русије, и да је то први корак за независност бугарске државе.

Два пријатеља.

»Искусна дружина око »Браника« . . .«

Чика Миша прочитао је у кафани те речи у Бекићевој »Народности«, па се онда окрете једном члану из дружине »Браникове« који седи до њега, и пита га: — Чији је ово лист?

— Зар »Народност«?! То је лист патријарха Георгија.

Је ли?! Далеко сте дотерали, кад вас већ и овај хвали. Види само шта пише: »Искусна дружина око »Браника«. Но имате лепа пријатеља!

— Море, да смо ми искусни, то нам мора и противник признати.

— То ваш противник? Та море, кад год дође до чега — идете заједно с њим. Пријатељи сте.

— Није истина!

— Шта, није истина?! Зар данас не пишете заједнички против вел. бечкеречког збора, који треба да иште сазив нашег народног црквеног сабора? Смеш ли зар рећи да није? Питање је само то, ко пише бесомучније?

— Е, то је случајно? У тој ствари има нечега што ти не разумеш

— Лепо, а зар Вас није »Народност« хвалила и пре 3 године? Зар нисте и онда писали заједно с њом против тога, да наше општине моле сазив сабора. Јесул и онда биле неке случајности, које ја не разумем?! Јел и то случај, да се ви нађете увек заједно са »Народности«, кад је реч о сазиву сабора?!

— И опет ти кажем, да ти то не разумеш. Бајаги ми пријатељи! И то зато, што и ми по некад нисмо хтели оно, што неће ни »Народност.« Тога има пуно. Н. пр. Она неће у бунар, а нећемо ни ми. Зар зато пријатељи?! Докажи ти мени брајко, да смо ми икада радили оно исто, што и »Народност«, па да ти се поклоним!

— Хоћеш ли?

— Хоћу!

— Зар нисте ви славни чланови дружине око »Браника«, заједно са члановима дружине око »Народности« викали на Матичиној скупштини патријарху живео, и то баш онда, кад су избиле на свет његове дефраудације?!

Члан дружине око »Браника« поче да кија, а ја нисам могао а да га не питам: — Ама молим вас господине, где купујете ваш бурмут, чини ми се, да је врло добар. **Х.**

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. августа о. г. отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем јула истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец август обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Велика свечаност. Новосадско друштво дечији пријатеља за одевање сироте деце без обзира на вероисповест и народност, приређује поводом рођендана краља Фрање Јосифа I. у недељу 18. августа 1901. по рим. у великим баштенским просторијама „Гранд Хотел Мајера“ уз добровољно суделовање војничке глазбе наше домаће ц. и кр. пешачке пуковније Карла I. краља од Румуније бр. 6. као и више госпођица и господе велику свечаност оданости скопчану са војничким концертом, певањем, позоришном представом и играњем. Почетак у пола 8 сати у вече. Улазница од особе 1 круна. Карте се могу унапред добити код г. Јосифа Фукса и у књижарама г. г. Августа Хергера, Игњата Урбана и Пере Шефера. У случају незгодног времена свечаност ће се одржати у просторијама ресторације и кавене.

† Франциско Криспи. У прошлу недељу у $^{3}/_{4}$ на 8 увече, умро је у Напуљу, у Италији, после дугог и тешког боловања Франциско Криспи, талијански државник и бивши председник министарства, министар спољашњих и унутрашњих послова Покојник беше у младо своје доба жесток републиканац. После је изневерио своје републиканско начело и ступио у државну службу, у којој је дотерао до председништва министарства. Као министар био је у погледу спољашње политике присталица и пријатељ тројног савеза. А као министар унутрашњих послова сањао је вечито о неким заверама, беше пријатељ силе и сваки њему немили покрет у народу силом је угушивао. Пријатељевао је Немачкој и Аустро-Угарској, а непријатељевао Француској, с којом је у један мах хтео и рат да поведе. Умро је у својој 82. години.

Прогањање социјалиста. У Дебрецину излази социјалистичка лист под натписом: „Слобода, Једнакост, Братство“. Од тог листа је изишло пет бројева и државно одветништво је из тих бројева нашло материјала, да 20 преских парница обеси о врат уреднику и сарадницима поменутог листа. За 16 чланака примило је на себе одговорност 16 ратара, а за остала четири чланка одговараће одговорни уредник листа.

Словаци се селе у Русију. У Варшаву је дошао из Сједињених Држава један Словак, којега је послала имућна тамошња словачка насеобина. Ову насеобину почели су у последње време притешњавати суседни Немци и Енглези, па да би се опростили зла комшилука, хоће Словаци да се преселе у Русију међу Пољаке. Њихов изасланик мерка сада какво пространо имање, на коме би се могла сместити сва насеобина. Ови Словаци располажу капиталом од милион круна.

Порекло Сибињанина Јанка. Многи се баве истраживањем порекла прослављеног српског јунака Сибињанин Јанка. Тако је скоро мађарски писац Јован Корачоњи написао о томе читаву студију. Он одбацује све што се до сад о Јанку писало и налази да је био син Војков (Вуков), чији отац бијаше Србин и који је Сибињ добио на дар између 1364. и 1399. Још вели, да је Сибињанин Јанко однегован у римокатоличкој вери, јер је издао био наредбу краљ Лауш I. да ни један влашки кнез не може добити поклон ни племство док се не одрече православља. Из тога се јасно види да је то био Србин и српски јунак.

Ибзен оздравио. Велики норвешки песник и књижевник Ибзен, који је био опасно оболео од инфлуенсе и боловао целе зиме, оздравио је у почетку лета и сад је уопште добре воље, само га још нога боле. Лечници су му препоручили, да се чува сваког рада и Ибзен чита сад само писма, што му долазе и новине. Породица га наговара, да ове године проведе зиму, где је умеренија клима, али старац неће никуд из Христијаније.

Ново дело грофа Толстоја. Из Петрограда јављају, да је гроф Лав Толстој завршио ових дана своју студију о раденичком питању. У тој студији расправља Толстој о газдинским питањима у свези с моралом. Здравље Толстојево је са свим повољно.

Мисли. Онај, који воли новац, весеље и славу, не воли људе, већ само онај, који воли врлину. — Свет награђује чешће привидне заслуге но праве. — До среће се не долази лако. У нама самима тешко ју је наћи, а ван нас немогуће. — Нема тога човека, који изненада није доживео какво добро. Имај то на уму, па нећеш очајавати о својој будућности. Успомена биће хранитељка будућности. — Најбоље пиће је вода, коју обично презиру, а неки држе, шта више, и за шкодљиво пиће. — Обуздавај своје страсти, да не би оне тебе обуздале. — Треба више врлине да поднесемо срећу, но несрећу.

Запечатили топове против леда. Многе газде у Хајдучкој жупанији мисле да је код њих ове године зато велика суша, што су у околини тамошњој тако често паљени топови против туче. И у Микеперчу, где се налазе виногради дебрецинског деон. друштва и где су из осам топова пуцали, чим се појави и најмањи облачак, оду газде, те запечате топове деоничарског друштва, те се сад може пуцати из тих топова само у случају, кад је очевидно, да је облак, што долази, опасан.

Председник мађедонског комитеа Лаву Толстоју. Привремени председник мађедонског бугарског комитеа Стојан Михајловски у свом органу „Реформи“ управио је отворено писмо на грофа Лава Толстоја. У писму вели, како је Лав Толстој већ много пути доказао своје пријатељство према словенским балканским народима. Моли га да даде своје мишљење о мађедонском комитеу, јер би оно по сам комите било од велике користи и са свим би другу светлост бациле на рад овог комитеа. Михајловски за тим напомиње, како шиље Лаву Толстоју две брошуре, из њих ће најбоље видети смер и рад комитеа. Комите се бори за правду и своје племените осећаје. Бори се за добро свију балканских Словена и независност њихову. Држи се изреке мудрог енглеског државника Гледстона, да Мађедонију треба дати мађедонцима. Михајловски је ово писмо пуним именом потписао и поново моли Толстоја, да јавно даде своје мишљење о комитеу. Штета што је Михајловски пропустио, да изрећа Толстоју сва она убиства, насиља и денунцијације тога комитеа, којима се до сад комите тај борио против Срба. Онда би Толстој доиста могао да даде своје право мишљење о том комитеу.

Вода. Дунав и Тиса долазе, а Сава опада.

Време. Метеоролошки завод: Очекивати је бурну кишу и хладноћу. — Фалб: Сутра, у среду, критичан дан другога реда: бура и киша, затим опет суво време.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 31. јула.

Скадар. У арнаутском месту Оботи убио је пре 20 година вођа једног арнаутског племена по имену Дука, вођу другог једног арнаутског племена, по имену Бајанчића. За 20 година ових терана је међу њима крвава освета, а многи су већ из једног и другог племена поубијани. Јуче је у цркви за време службе, један из племена Бајанчићева убио једног из племена Дукина. Свет се тада у цркви поделио на две странке и настао је онда крвав покољ. Седморо је убијено, а 23 које ножеви који револверима тешко рањени.

Кронберг. Тело царице Фридрих свечано однесено на жељезницу, која је одмах отпутовала за Потсдам.

Софија. У процесу Сарафову отпочело је преслушавање сведока.

Трговина.

НОВИ САД, 31. јула 1901. год. Пшеница прве каквоће фор. 7·—50— н. Пшеница средња фор. 7·20—40 н. Пшеница лакша роба фор. 7·——— н. Наполица ф. 6·50—80 н. Јечам нови фор. 5·50—80 Зоб фор. 5·50—70 новч. — Кукуруз у зрну фор. 4·80—5 ф. нови у клипови ф.

Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор. дебела гашена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	31—32 нов.	живе
„ средњи . .	28—30 нов.	мере
„ лаки . . .	26—27 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	25—28 нов. по клгр.
Јагњци	5—12 по пару. фор

Стање воде под Новим Садом.

20. јула било је	2·81 мет.
31. јула било је	2·96 мет.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

30. јула (12. августа) 1901.

Пијаца је мртва била. Продано је на 28.000 мтцнт. Цена је пала са 5 потура.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 78· цене од 50 килограма од 7 кр. 65 пот. до 7 кр. 85 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 70 пот. до 8 кр. 25 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 80, цена од 50 килограма од 7 кр. 70 пот. до 8 кр. 20 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 80 п. до 7 кр. 92 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 50 п. до 6 кр. 80 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 6 кр. 00 п. до 6 кр. 40 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 6 кр. 60 п. до 6 кр. 75 п.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 5 кр. 20 п. до 5 кр. 30 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 12 кр. 50 пот. до 12 кр. 75 пот.

Пројa, од 4 кр. 80 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 49 кр. — п. до 49 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 41 кр. — п. до 40 к. 50 п.; сушена 42 кр. пот. до 43 кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 12 кр. — п. до 15 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 19 кр. 25 п. до 20 кр. — п. српски пекмез 17 кр. 75 п. до 18 кр. 25 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 34 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 03 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	118 кр. 65 п.
Угарска крунска рента	93 кр. 25 п.
Аустријска златна рента	118 кр. 70 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 20 п.
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 65 п.

Књижевни огласи.

Изишао је 16. број

„Школског Одјека“

са овим садржајем:

Наше школско питање. (На домаку сазива автономних зборова.) вић. — Пред омладинску скупштину у Сентомашу. Од проф. Јов. Ј. Кнежевића. — О васпитању деце. И. Т. — Социјализам и индивидуализам у душевном животу XIX. века. Р. П. — Листак: Из споменице познањског учитеља од Хенрика Шјенкевића. С пољског превела Јелица Беловић-Бернадзиковска. (Свршетак.) — Белешке. — Позив на братски састанак. — Огласи.

„Школски Одјек“ излази два пут месечно на целом табаку. Стаје на годину 4 фор. или 10 динара, на четврт 1 фор. или 2 дин. 50 пара. — Претплата и огласи шаљу се администрацији „Школског Одјека“ у Нови Сад.

СРПСКИ НАРОДНИ ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР

„РАД“

СА СЛИКАМА ЗА 1902. ГОД.

ушао је у штампу и молимо свакога ко жели, да се послужи тим календаром за оглашивање, нека се изволи јавити што скорије потписаном, како би му се могло уступити што угледније место.

У Новом Саду, 20. јуна (3. јула) 1901.

Коста Лера
главни повереник друштва „Рада“.

Изашла је из штампе књижица

Програм радикалне и програм либералне странке.

(Прештампано из „Заставе.“)

Цена 20 пот., а са поштарином 24 пот.

Може се добити у администрацији „Заставе.“

ОГЛАСИ.

ТРГОВИНА
ШЕШИРА, КОШУЉА, ЦИПЕЛА, КИШОБРАНА И Т. Д.

В. СТ. КОНСТАНТИНОВИЋА

→ У ПАНЧЕВУ ←

потребује једног млађег помоћника, који је српском, немачком и мађарском језику вичан. Ступити може одмах. 482 3—6

Стечај.

Услед одобрења сл. епарх. шк. одбора бачког од 10. (23.) јула т. г. бр. ЕШО 1230/254 овим се ради привременог попуњења овд. учитељског места расписује стечај.

На то место могу компетовати потпуно оспособљени срп. народни учитељи односно свршени приправници. Привремено стање трајаће најмање годину дана.

Плата је привр. учитељу 920 круна, слободан стан с баштом састојећи се из три собе кујне и т. д. огрев односно угља колико би му требало и 80 круна за држање пофторне школе.

Дужности учитеља пронисане су шк. уредбом од 1872. године, осим тога ће имати у св. цркви за једном певницом појати и шк. децу појању обучавати.

Молбенице са потребним прилозима ваља послати на председништво месног школског одбора најдаље до 9. (22.) августа.

Изабрани учитељ има своје место заузети 1. (14.) септембра т. г. од кад му је и плата у течај стављена.

Из седнице школског одбора српске православне црквене школске општине у Ст. Врбасу 20. јула (1. августа) 1901.

Душан Марковић
председник.

Милан Стефановић
перовођа. 489 1 2

Рабштерн Мор

НОВИ САД 217 32—

печиво шљивовице и комовице

ФАБРИКА ШЕСТОСТРУКЕ СИРЋЕТНЕ ЕСЕНЦИЈЕ.

Број 35. — 1901. 484 2—3

Натјечај.

Српско православно црквено пјевачко друштво „Слога“ у Сарајеву, потребује хоровођу, који је оспособљен управљати мјешовитим пјевачким збором а помогућности и инструменталном музиком.

Хоровођа треба да је православне вјере. Плаћа је годишња 1600 кр., (хиљаду и шест стотина круна), а осим тога годишњи доплатак 400 кр., (четири стотине круна).

Молитељи нека најдаље до 20. августа по старом календару поднесу своје свједочбе и молбенице на подписани одбор.

Из Ш-ће редовне сједнице држане у Сарајеву 10. јула 1091.

Тајник: **Ђорђе Ступар.** Предсједник: **Ристо Х. Дамјановић.**

ТРГОВИНА ШПЕЦЕРАЈА,
КОЛОНИАЛА, ДЕЛИКАТЕСА, ВИНА И ЈУЖНОГ ВОЋА

ЈОВИЧИЋ И ДРУГ

→ ЗАГРЕБ ← 488 1—2

потребују једног старијег доброг и солидног помоћника који је вешт детајлиста. Рефлектанти нека изволе своје понуде са сликом на горе наведену фирму послати.

Dr. J. G. Popp's

ANATHERIN

K. K. HOF-ZAHNARZT,
— WIEN, 13/6 —

Само је онда прави, кад је на плавој етикети у злату означена моја фирма.

30—30 600

је природна вода за уста справљена из скупоцених биљака и смола, дејствује изванредно против свију болова, болетица и одржава зубе и уста у свежини, јер није са кемичком киселином справљена вода за уста као што се понајвише таке врсте воде праве у садашњости.

Цена: 1 фор., 40 нов., 1 ф.— 50 нов.

МИЛЕНИЈСКА ИЗЛОЖБА 1896: ВЕЛИКА МИЛЕНИЈУМСКА ИЗЛОЖБА.

Stahel & Lenner, Budapest

ФАБРИКА ТРИЈЕРА И ЗАВОД ЗА ПЕРФОРИРАЊЕ

V. Katona József-utcza 8., у близини кр. уг. западне жељезничке станице.

Препоручује ове своје фабрикате у најбољој каквоћи:

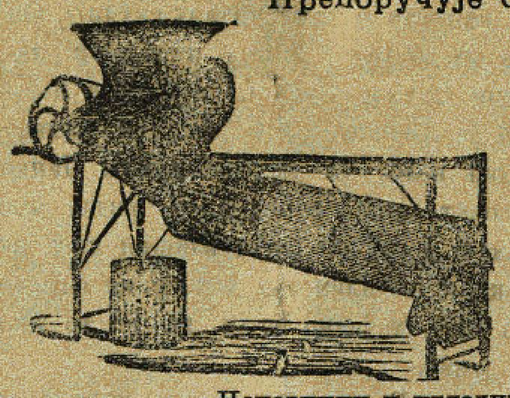

Тријера, који чисте пшеницу, овас или ражи од граора и кукоља.
Тријера, који треби овас или јечам и других семења из пшенице.
Тријера, који чисте и сортирају сочиво. Требе јечам и сортирају сочиво.
Цилиндри за сортирање.
Патенти тријера и машине за сортирање. Чисте и сортирају сваковрсну рану. Тријери системе Gutjahr & Müller или Mayer могу се према овом патентираном систему преиначити.
Тријер-цилиндре зи млине. Навлаке.
Бушених и засечених плехова за сваке занатлијске и пољопривредне потребе у разноврсним плеховима.

Ценовници и угледни каталози шаљу се на захтев бесплатно и франко. 328 5—10

РЕД ЖЕЉЕЗНИЧКЕ ВОЖЊЕ.

ВАЖИ ОД 1. МАЈА ДО 1. ОКТОБРА 1901.

Будимпешта — Београд

Станице		Особ. вл. 906	Тер. влак 944	Брзи вл. 904	Особ. вл. 910	Особ. вл. 908	Муш. вл. 902
Б.-Пешта	п.	7·40	12·00	2·40	3·35	10·20	11·20
К. Кереш	д.	10·45	4·10	4·34	6·32	1·58	1 37
„	п.	10·55		4·41	6·39	2·12	1·42
К.-К.-Халаш		11·34		5·07	7·17	2·56	
„	п.	11·38		5·08	7·22	3·03	
Суботица	д.	12·33	М. вл.	5·47	8·23	4·05	2·44
„	п.	1·22	922	5·57	М.В. 922	5 40	2·51
Б.-Топола	д.	2·14		6·27	4·10	6·29	
„	п.	2·18		6·28	5·09	6·34	
Фекетић	д.	2·42		6·42	5·16	6·57	
„	п.	2·44		6·42	5·43	7·02	
Врбас	д.	3·00	М. вл.	6·54	5·44	7·17	
„	п.	3·05	924	6·56	6·01	7·22	
Нови Сад	д.	4·06		7·41	6·08	8·29	4·23
„	п.	4·14	1·10	7·48	7·30	8 36	4·28
Карловци	д.	4·36	1·38	8·04		8·57	
„	п.	4·37	1·39	8·05		8·59	
Инђија	д.	5·22	2·29	8·34		9·42	
„	п.	5·32	2·39	8·39		9·52	
Земун	д.	6·31	3·54	9·20		10·51	5·40
„	п.	6·55		9·35		11·12	5·42
Београд	д.	7·05		9·45		11·22	5·50

Београд — Будимпешта

Станице		Муш. вл. 901	Меш. вл. 923	Брзи вл. 903	Особ. вл. 905	Особ. вл. 907	Меш. вл. 961
Београд	п.	4·44		5·23	7·55	4·15	
Земун	д.	4·52		5·41	8·06	4·26	
„	п.	4·53	4·28	6·11	8·37	4·58	
Инђија	д.		5·55	6·52	9·33	5·59	
„	п.		6·07	6·57	9·43	6·15	
Карловци	д.		6·59	7·27	10·23	7·01	
„	п.		7·00	7·28	10·24	7·06	
Нови Сад	д.	6·13	7·28	7·43	10·45	7·31	
„	п.	6·18	М.В. 921	7·50	10·52	7·51	
Врбас	д.		4·24	8·52	11·47	8·56	
„	п.		5·35	8·33	11·48	9·01	
Фекетић	д.		5·42	8·45	12·05	9·19	
„	п.		6·01	8·46	12·06	9·22	
Б.-Тополља	д.		6·06	9·02	12·29	9·47	
„	п.		6·33	9·02	12·34	9·52	5·17
Суботица	д.		6·40	9·34	1·21	10·48	7·15
„	п.		7·40	9·46	1·56	11·50	
К.-К.-Халаш				10·26	2·51	1·04	
„	п.			10·27	2·54	1·14	
К.-Кереш	д.			10·54	3·30	2·11	
„	п.			10·01	3·37	2·35	
Б.-пешта	д.			1·05	6·40	7·05	

Нови Сад — Ст. Бечеј

Станице		Особ. вл. 5863	Меш. вл. 5811	Особ. вл. 5801
Нови Сад	пол.	4·15	8·45	5·00
Барутана	дол.	4·40	9·13	5·23
„	пол.	4·43	9·21	5·31
Темерин	дол.	5·06	9·50	5·54
„	пол.	5·14	10·10	6·04
Чуруг	дол.	6·10	11·27	6·57
„	пол.	6·15	11·47	7·03
Ст. Бечеј	дол.	6·55	12·43	7·44

Ст Бечеј — Нови Сад

Станице		Особ. вл. 5802	Меш. вл. 5812	Особ. вл. 5809
Ст. Бечеј	пол.	4·40	10·15	4·25
Чуруг	дол.	5·21	11·08	5·05
„	пол.	5·27	11·28	5·10
Темерин	дол.	6·20	12·41	6·03
„	пол.	6·30	1·01	6·11
Барутана	дол.	6·53	1·30	6·34
„	пол.	7·01	1·38	6·37
Нови Сад	дол.	7·24	2·05	7·00

Нови Сад — Тител

Станице		Особ. вл. 5903/5902	Меш. вл. 5913/5912
Нови Сад	пол.	6·37	5·10
Барутана	дол.	7·00	5·38
„	пол.	7·05	5·50
Тител	дол.	8·37	7·50

Тител — Нови Сад

Станице		Меш. вл. 5911/5914	Особ. вл. 5901/5904
Тител	пол.	3·32	1·00
Барутана	дол.	5·28	2·33
„	пол.	5·33	2·38
Нови Сад	дол.	6·00	3·01

Нови Сад — Сомбор — Баја

Станице		Особ. вл. 6101	Особ. вл. 6103	Меш. вл. 6113	Меш. вл. 6111
Нови Сад	пол.	2·55	7·55	2·15	
Гајдобра	дол.	4·14	9·07	4·03	
„	пол.	4·15	9·09	4·10	
Хоџаци	дол.	5·10	10·01	5·11	
„	пол.	5·12	10·02	5·23	
Сомбор	дол.	6·30	11·18	7·00	
„	пол.	7·05			4·04
Баја	дол.	9·15			6·50

Баја — Сомбор — Нови Сад

Станице		Меш. вл. 6114	Меш. вл. 6112	Особ. вл. 6104	Особ. вл. 6102
Баја	пол.		4·00		1·15
Сомбор	дол.		6·25		3·23
„	пол.	2·55		6·51	3·51
Хоџаци	дол.	4·25		8·09	5·10
„	пол.	4·35		8·10	5·12
Гајдобра	дол.	5·41		9·05	6·07
„	пол.	5·46		9·16	6·09
Нови Сад	дол.	7·14		10·31	7·25

Фекетић — Паланка

Станице		Меш. вл. 4912	Меш. вл. 4914
Фекетић	пол.	8·56	7·23
Гајдобра	дол.	11·16	9·22
„	пол.	11·26	9·23
Паланка	дол.	11·58	9·55

Паланка — Фекетић

Станице		Меш. вл. 4911	Меш. вл. 4913
Паланка	пол.	5·04	3·20
Гајдобра	дол.	5·36	3·52
„	пол.	5·51	4·08
Фекетић	дол.	7·51	6·18

Примедба. Црним линијама заоквирено, значи ноћно доба, а рачуна се од 7 сах. у вече до 7 сах. у јутру.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.